

تهیه و تدوین آزمون بسندگی زبان فارسی

دکتر زهرا عباسی^۱

چکیده

طرح حاضر به تهیه و تدوین آزمون بسندگی^۲ معیار زبان فارسی اختصاص دارد. آزمون بسندگی زبان فارسی میزان توانایی‌های زبانی آزمون‌دهنده در همه مهارت‌های زبانی را در زمان برگزاری آزمون فارغ از زمان، مکان و میزان آموزش‌های زبان فارسی می‌سنجد و به وی کارنامه‌ای حاوی سطح زبانی وی در هر مهارت و نیز سطح کلی زبانی وی ارائه می‌دهد. در این طرح دو نسخه آزمون، مانند آنچه برای زبان‌های دیگر رایج است (تافل و آیلتس در زبان انگلیسی و ...)، برای زبان فارسی طراحی و پس از برگزاری آزمایشی و اصلاحات نهایی، استانداردسازی خواهد شد و بر اساس نسخ استاندارد شده، بانک سؤالات آزمون شامل پانصد سؤال تهیه خواهد شد. این آزمون به دو صورت حضوری (کاغذی) و مجازی (آنلاین و آفلاین) قابل برگزاری است و نرم‌افزار تحت وب برگزاری آزمون تهیه خواهد شد. نتایج این آزمون می‌تواند ملاکی برای ثبت نام غیرفارسی‌زبانان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی فارسی زبان در ایران و خارج از ایران باشد.

کلیدواژه‌ها: آزمون، آزمون‌سازی، آزمون بسندگی، زبان فارسی، مهارت‌های زبانی

بیان موضوع

زبان فارسی، زبانی غنی و کهن می‌باشد که آثار ارزشمند و جاودانی به این زبان به رشته تحریر درآمده و مشتاقان ادب دوست بسیاری در سراسر جهان مایلند این آثار را به زبان اصلی آن مطالعه نمایند؛ از این رو ضرورت آموزش آن به غیرفارسی‌زبانان بیش از پیش نمایان می‌شود. نیز همواره در کنار هر آموزشی، ارزشیابی آموخته‌ها نیز مطرح بوده و این ارزشیابی نیازمند طراحی دقیق آزمون بین‌المللی و برگزاری آن به شیوه رسمی و ارائه مدرک از سوی نهادی معتبر است.

با وجود مراکز بسیاری که در داخل و خارج ایران مشغول تدریس زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان هستند، متأسفانه هیچ آزمون معیاری برای سنجش توانایی زبانی فارسی‌آموزان وجود ندارد. چنین مراکزی نبود یک آزمون معیار را از کاستی‌های مراحل آموزشی خود می‌دانند. درحالی‌که برای مثال، آزمون معتبر تافل (TOEFL) برای اولین بار در سال ۱۹۶۴ برگزار گردید و پس از آن تاکنون بالغ بر بیست میلیون نفر در آن شرکت کرده‌اند و یا این که هر ساله بیش از یک میلیون و دویست هزار نفر در ۱۲۰ کشور جهان در آزمون‌های آیلتس (IELTS) شرکت می‌کنند. بنابراین تولید و برگزاری چنین آزمونی از ضروریات گسترش زبان و ادبیات فارسی در دنیا است.

نظر به این که آموزش زبان فارسی در مراکزی در ایران و چند کشور دیگر بسیار رو به گسترش است و تألیف کتاب‌های آموزشی فارسی در دو دهه اخیر شتاب و غنا یافته، تهیه و تألیف آزمون توانایی زبان فارسی به سنجش

^۱ استادیار زبان شناسی دانشگاه تربیت مدرس abasiz@modares.ac.ir

^۲ proficiency test

نتیجه این آموزش‌ها و سطح زبانی فراگیران زبان فارسی کمک می‌کند. از طرفی، بسیاری از زبان‌آموزان نیز انتظار دارند پس از گذراندن دوره‌های آموزش زبان فارسی، گواهینامه‌ای معتبر مبنی بر گذراندن یک دوره آموزش زبان فارسی دریافت کنند. در مقابل، برای ادامه تحصیل دانشجویان در مؤسسه‌ها و دانشگاه‌ها یا پذیرش در محیط‌های کاری نیز از زبان‌آموختگان چنین گواهینامه‌هایی درخواست می‌شود.

موضوع مهمی که باید به آن اشاره کرد این است که وجود یک آزمون معیار می‌تواند بر تألیف کتاب‌های درسی و نیز شیوه‌های آموزش زبان نیز تأثیر بسزایی داشته باشد.

با وجود مراکز بسیاری که در داخل و خارج ایران مشغول تدریس زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان هستند، متأسفانه هیچ آزمون معیاری برای سنجش توانایی زبان‌آموزان وجود ندارد. چنین مراکزی نبود یک آزمون معیار را از کاستی‌های مراحل آموزشی خود می‌دانند. در حالی که برای مثال، آزمون معتبر تافل (TOEFL) برای اولین بار در سال ۱۹۶۴ برگزار گردید و پس از آن تاکنون بالغ بر بیست میلیون نفر در آن شرکت کرده‌اند. و یا این که هر ساله بیش از یک میلیون و دویست هزار نفر در ۱۲۰ کشور جهان در آزمون‌های آیلتس (IELTS) شرکت می‌کنند. شاید یکی از مهم‌ترین دلایل عدم انجام چنین کار پر اهمیتی، دشواری طراحی چنین آزمون‌ها و گستردگی آنها است. این طرح با بررسی مهم‌ترین آزمون‌هایی که برای سنجش توانایی‌های زبان‌آموزان وجود دارند، از جمله آزمون‌های تافل و آیلتس، انجام شده است.

تعریف عملیاتی واژه‌ها

آزمون^۱: آزمون به هر نوع ابزار یا شیوه‌ای اشاره می‌کند که جهت اندازه‌گیری عملکرد یا توانایی به کار می‌رود. آزمون‌ها چندین شکل دارند و برای اهداف گوناگون به کار می‌روند. به عبارت ساده آزمون روشی برای اندازه‌گیری توانایی یا دانش شخص در یک زمینه معین است. آزمون در درجه اول یک روش است، این روش در واقع نوعی ابزار است که مجموعه‌ای از تکنیک‌ها، راه‌های انجام کار و مواد آزمودنی، اجزاء تشکیل‌دهنده آنند. روش مذکور عموماً مستلزم رفتار یا فعالیتی از ناحیه آزمون‌شونده یا آزمون‌گیرنده یا هردوی آنهاست. ثانیاً منظور از آزمون اندازه‌گیری است. (داگلاس براون، ۱۹۸۰، ص ۲۶۲)

آزمون بسندگی زبان: به طور کلی آزمون بسندگی زبان آزمون معیاری است جهت سنجش دانش زبان مقصد برای اشخاصی که می‌خواهند در کشورهای زبان مقصد درس بخوانند، کار کنند و یا به آن کشورها مهاجرت نمایند. این آزمون چهار مهارت زبانی نوشتن، خواندن، شنیدن و گفتگو و مقولات مرتبط دیگر مانند واژگان و دستور زبان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در آزمون بسندگی مهم نیست فرد کجا، کی و با چه شیوه و محتوای آموزشی زبان مقصد را آموخته، بلکه مهارت‌های زبانی وی در زمان برگزاری آزمون ارزیابی و سنجیده می‌شود.

مهارت‌های زبانی^۲: اکتساب و یادگیری زبان مستلزم داشتن مهارت‌هایی است که به این شرح تقسیم می‌شوند:

الف: مهارت‌های دریافتی: این مهارت‌ها شخص را قادر به دریافت اطلاعات می‌کنند. مهارت‌های دریافتی عبارتند از شنیدن و خواندن. زمانی که شخص مطلبی را می‌شنود و یا می‌خواند، در حقیقت در حال دریافت و ورود اطلاعات به مغز است و یا به اصطلاح آنها را رمزگذاری می‌کند.

ب: مهارت‌های تولیدی: این مهارت‌ها شخص را قادر به تولید اطلاعات می‌کنند. مهارت‌های تولیدی عبارتند از صحبت کردن و نوشتن. زمانی که شخص صحبت می‌کند و یا می‌نویسد، در حقیقت در حال تولید و خروج

¹ test

² language skills

اطلاعات از مغز بوده و یا به اصطلاح آنها را از رمز خارج می‌کند (رمزگردانی می‌کند). این مهارت‌ها با هم در ارتباط هستند.

معیار^۱: اصطلاح معیار یا استاندارد شده بدین معناست که آزمون قبلاً در مورد گروه نمونه‌ای از افراد موردنظر به بونه آزمایش گذاشته شده و نتایج پژوهش‌های مربوط به آن از راه روش‌های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و روایی و پایایی آن تعیین شده است. به علاوه آزمون دارای جداول نرم یا هنجارهایی است که نمره‌های خام آزمون بر مبنای آن تعبیر و تفسیر می‌شوند. بنابراین آزمون استاندارد، آزمونی است که طراحی، شیوه اجرا و نمره‌دهی در آن برای افراد مختلف یکسان و ثابت است.

انواع آزمون‌های زبان

اساساً آزمون‌ها برای دو هدف کلی به کار گرفته می‌شوند: یکی ارزشیابی دریافت داده‌ها^۲ و دیگری پیش‌بینی^۳ توان آزمودنی در آینده.

آزمون‌های دریافت داده‌ها

هدف آزمون‌های دریافت داده‌ها تعیین چیزی است که آزمودنی توان انجام آن را دارد. آزمون‌های دریافت داده‌ها به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱. آزمون پیشرفت^۴

آزمون پیشرفت میزان فراگیری زبان‌آموزان و پیشرفت آنان و میزان موفقیت آنان را می‌سنجد و مسلماً برپایه برنامه آموزشی ویژه‌ای تدوین می‌گردد. آزمون‌ها میان دوره و پایان دوره (میان ترم و پایان ترم) از این دسته آزمون‌ها به شمار می‌روند.

۲. آزمون بسندگی

آزمون بسندگی به منظور تعیین میزان توانایی آزمودنی در درک و به کارگیری زبان به کار می‌رود و در چارچوب برنامه و یا شیوه آموزشی خاص تدوین نمی‌گردد، بلکه توصیفی است از آنچه آزمودنی می‌تواند در زمان اجرای آزمون انجام دهد.

۳. آزمون دانش^۵

آزمون دانش منعکس‌کننده میراث فرهنگی گویندگان زبان است و میزان آشنایی آزمودنی با شیوه اندیشه و نیز عادات و رسوم و ادب اهل زبان را می‌سنجد.

www.Anjomanfarsi.ir

آزمون‌های پیش‌بینی

هدف آزمون پیش‌بینی گردآوری داده‌هایی در مورد نتایج احتمالی برنامه آموزشی است. این آزمون برای بررسی امکان پذیرش متقاضیان برای شرکت در دوره‌های آموزشی به دو منظور گزینش^۶ (آزمون ورودی، آزمون آمادگی،

¹ standardized

² attainment

³ Prognostic

⁴ achievement test

⁵ knowledge test

⁶ selection

آزمون مسابقه ورودی (کنکور) و آزمون استعداد) و گروه‌بندی^۱ (جهت کلاس‌بندی شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی) مورد استفاده قرار می‌گیرد.

پیشینه تحقیق

درخصوص مقوله آزمون‌سازی و ارزشیابی درسی تاکنون تحقیقات متعددی انجام شده است. گران لاند (۱۹۶۸) در اثر خود با عنوان "آزمون‌های پیشرفت تحصیلی" آزمون‌های مختلفی جهت ارزیابی میزان پیشرفت تحصیلی ارائه کرده است. ثوران‌دیک (۱۹۶۹) در کتاب "اندازه‌گیری و ارزشیابی در روانشناسی و آموزش" درمورد روش‌های اندازه‌گیری در روانشناسی نکات ارزشمندی را مطرح کرده است.

همچنین بلوم و همکاران (۱۹۷۱) موارد مهمی را درباره آزمون‌های درسی و شیوه‌های آزمون‌گیری مطرح کرده‌اند و نیز مهرنس و لهما (۱۹۷۱) و هریسون (۱۹۸۹) دستورالعمل‌هایی درباره روش‌های گوناگون ارزشیابی ارائه کرده‌اند. آزمون‌های زبان نیز در این میان اهمیت زیادی دارند و درباره شیوه آزمون‌سازی زبان کتاب‌های متعددی نگاشته شده است، مانند هارولد مادسن (۱۹۸۳)، آلان دیویس (۱۹۹۰)، دیوید باکر (۱۹۹۸)، نیل سالکیند (۲۰۰۶).

در ایران نیز تحقیقات مختلفی صورت گرفته و کتاب‌هایی در این زمینه نوشته شده است. کتاب علی اکبر سیف (۱۳۷۰) با عنوان "اندازه‌گیری و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی" اثر ارزشمندی درحوزه آزمون و اندازه‌گیری می‌باشد. همچنین کتاب "اندازه‌گیری و سنجش در روانشناسی و علوم تربیتی" نوشته علی دلاور مرجعی برای شیوه‌های اندازه‌گیری در روانشناسی و علوم تربیتی به شمار می‌رود.

همان‌طور که ذکر شد، تاکنون آزمون‌های استاندارد در زبان‌های مختلف برگزار شده است. به طور مثال تافل (TOEFL) و آیتلس (IELTS) در زبان انگلیسی، آزمون DSH و ZD در زبان آلمانی و آزمون دلف و دلف (DELF-DALF) در زبان فرانسه و آزمون DELE در زبان اسپانیایی که سالانه در کشورهای مختلف و نیز ایران برگزار می‌شود.

اهداف تحقیق

عمده ترین اهداف از اجرای این طرح عبارتند از:

۱- اندازه‌گیری سطح زبانی فارسی آموزان فارسی پس از طی دوره جامع آموزش فارسی؛
در واقع، این آزمون نشان می‌دهد که آزمودنی پس از طی دوره جامع آموزش فارسی در مرکز زبان آموزشی خاص و یا شرکت در چند مرکز آموزشی، از نظر چهار مهارت زبانی در چه سطحی قرار دارد. آزمودنی نیز به نقاط قوت و ضعف خویش پی می‌برد.

۲- اندازه‌گیری توانایی زبانی داوطلبان برای گذراندن تحصیلات در دانشگاه‌های فارسی زبان؛
از آنجاکه برای گذراندن تحصیلات در دانشگاه‌های فارسی زبان، به سطح خاصی از هر چهار مهارت زبانی نیاز است، کسب نمره قابل قبول در این آزمون می‌تواند یکی از ملاک‌های اصلی دانشگاه‌ها به خصوص دانشگاه‌های ایران برای پذیرش دانشجویان خارجی در تمامی سطوح کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری باشد.

۳- اندازه‌گیری توانایی زبانی داوطلبان برای آموزش زبان فارسی یا کار در محیط فارسی زبان؛
براساس شواهد و نمونه‌های موجود، بعضی از فارسی‌آموزان خارجی که دوره‌های آموزشی زبان فارسی را طی کرده‌اند، پیشنهاد می‌شود که زبان فارسی را در کشور خود تدریس نمایند، بی‌آنکه آزمون جامعی وجود داشته باشد

¹ placement

تا مهارت‌های زبانی او سنجیده شود. همچنین بسیاری از شرکت‌هایی که با ایران روابط تجاری دارند، چه در داخل و چه در خارج از ایران کارمندانی را استخدام می‌کنند که علاوه بر زبان کشورشان به فارسی تسلط داشته باشند. کسب نمره قابل قبول می‌تواند یکی از معیارهای این شرکت‌ها برای گزینش کارمندان خود باشد.

۴- ایجاد تحرک در مراکز آموزش زبان فارسی برای ارتقاء روش تدریس و تألیف منابع آموزشی بهتر؛ یکی از موضوعات مهم برای گسترش آموزش زبان فارسی، ایجاد تحرک در مراکز آموزشی برای ارتقاء روش تدریس و تألیف منابع آموزشی بهتر است. متأسفانه در بسیاری از مؤسسه‌هایی که به آموزش فارسی مشغول هستند، از روش‌های بسیار قدیمی استفاده می‌شود و برای تدریس زبان فارسی این دسته از مراکز به خواندن متون فارسی بسنده می‌شود. بدون آن‌که عملاً به مهارت‌های دیگر خصوصاً مهارت صحبت کردن یا شنیدن پردازند. چنانچه یکی از اهداف برگزاری کلاس‌های آموزش زبان، شرکت در این چنین آزمون‌هایی باشد، این مراکز نیز برای تقویت این مهارت‌ها و استفاده از روش‌های جدید آموزش زبان اقدام خواهند کرد.

۵- رفع کاستی مراکز آموزش زبان فارسی که فاقد آزمون جامعی برای سنجش توانایی‌های زبانی فراگیران هستند؛ در بعضی از مراکز آموزش زبان فارسی، آزمون‌هایی تهیه شده است. اما این آزمون‌ها جامعیت ندارد. بنابراین این طرح می‌تواند نیاز این گونه مراکز را مرتفع سازد. مهم‌ترین دورنمایی که برای به کارگیری این آزمون ترسیم شده، آن است که بعد از آنکه در مراکز داخل و خارج از کشور مورد استفاده قرار گیرد.

شیوه انجام کار

طرح کلی حاضر به "تهیه و استاندارد سازی آزمون بسندگی معیار بین‌المللی زبان فارسی" اختصاص دارد و هدف از اجرای آن، مطالعه درخصوص آزمون‌های معیار زبان، طراحی و تألیف آزمون بسندگی معیار بین‌المللی زبان فارسی و برگزاری آن است. این آزمون در واقع آزمون بسندگی زبان فارسی محسوب می‌شود و به منظور تعیین میزان توانایی زبانی آزمودنی (شخص آزمون‌دهنده) به کار می‌رود. چنین آزمونی با نگرشی به گذشته و با هدف سنجش آنچه که تا زمان برگزاری آزمون فراگرفته شده، برگزار می‌شود و مانند دیگر آزمون‌های بسندگی توجهی به شیوه زبان‌آموزی و مواد آموزشی خاص ندارد. در واقع بسندگی زبان به آموزش در یک درس یا دوره محدود نمی‌شود، بلکه توصیفی است از آنچه که آزمودنی می‌تواند در زمان اجرای آزمون انجام دهد. آزمون بسندگی دربرگیرنده پرسش‌های بسیاری درمورد مهارت‌های گوناگون زبانی و اجزای تشکیل‌دهنده آنها است و براساس تعداد پاسخ‌های درست، بسندگی آزمودنی تعیین می‌گردد. این طرح با بررسی مهمترین آزمون‌هایی که برای سنجش توانایی‌های زبان‌آموزان زبان‌های مختلف وجود دارد، از جمله آزمون‌های تافل و آیلتس، تهیه می‌شود. در اجرای این طرح متخصصان رشته‌های زبان و ادبیات فارسی، آموزش زبان فارسی، آزمون‌سازی زبان و نیز سنجش و اندازه‌گیری با مجری طرح همکاری دارند.

باتوجه به پیشینه پژوهش آزمون معیار زبان فارسی ویژگی‌هایی مشابه با آزمون‌های معیار موجود برای زبان‌های انگلیسی، آلمانی و فرانسه خواهد داشت.

اجرای این طرح به شش مرحله مجزا تقسیم بندی شده که این مراحل عبارتند از:

مرحله اول

این مرحله برنامه‌ریزی برای تهیه آزمون (تعریف ارزشیابی و آزمون، بررسی پیشینه برگزاری آزمون‌های معیار زبان، توانایی و مهارت‌های زبانی در هر یک از سطوح زبانی) را شامل می‌شود.

مرحله دوم

این مرحله آماده‌سازی دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه محتوای آزمون و نحوه تجزیه و تحلیل نتایج آزمون را شامل می‌شود.

مرحله سوم

در این مرحله دو واحد آزمون تهیه می‌شود و مرور و اصلاح اولیه انجام می‌گیرد. همچنین محتوای آزمون‌های شنیداری شامل ضبط صدا و تهیه فیلم و یا عکس و... تهیه می‌شود.

مرحله چهارم

این مرحله تهیه نرم افزار، برگزاری آزمون آزمایشی و تحلیل نتایج را شامل می‌شود.

مرحله پنجم

این مرحله به فراهم آوردن شکل نهایی آزمون بر اساس نتایج تحلیل آزمون مقدماتی اختصاص دارد. در این مرحله نیز ممکن است مانند مرحله سوم ضبط صدا و... دوباره انجام شود.

مرحله ششم

پس از طی همه مراحل، نرم افزار نهایی و بانکی از سؤالات آزمون شامل پانصد تست تهیه خواهد شد.

شیوه استانداردسازی

آزمون‌های تهیه شده به صورت آزمایشی در مراکز مختلف آموزشی برگزار می‌گردد و ارزیابی روایی و پایایی آزمون براساس ضریب همبستگی پیرسون و ضریب α کرونباخ صورت می‌گیرد. براساس یافته‌های این بخش آزمون‌های نهایی تهیه خواهد شد.

برای استانداردسازی آزمون، روش‌های گوناگونی از جمله میانگین‌گیری، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی وجود دارد. میانگین سؤال یعنی نسبت آزمودنی‌هایی که به آن سؤال پاسخ درست داده‌اند. میانگین نمره متوسط سؤال و در واقع شاخص متوسط دشواری برای آزمودنی‌ها است. (دلاور، ۱۳۸۷، ص ۱۱۲)

انحراف استاندارد میانگین فاصله تمام نمره‌ها را از میانگین نشان می‌دهد. هنگامی که گفته می‌شود نمره‌ای چندین انحراف استاندارد بالا یا زیر میانگین قرار دارد، اشاره به درصد نمره‌هایی در مجموعه است که زیر آن نمره قرار گرفته‌اند. (جعفرپور، ۱۳۷۵، ص ۶۱) محاسبه انحراف استاندارد، میزان دقت آزمون در تمیز زبان‌آموزان از یکدیگر را نشان می‌دهد. انحراف استاندارد هر آزمون نه تنها پراکندگی نسبی نمرات را در مقایسه با منحنی طبیعی نشان می‌دهد، بلکه مقایسه عددی را نیز با آزمون‌های مشابه ممکن می‌سازد.

یکی از روش‌های بررسی ضریب تشخیص سؤال‌ها، محاسبه همبستگی بین عملکرد آزمودنی‌ها در هر سؤال با عملکرد آن‌ها در کل آزمون است. همخوانی بین نمره‌های دو مجموعه را همبستگی می‌گویند و میزان آن را با ضریب همبستگی نشان می‌دهند. ضریب همبستگی می‌تواند بین $+1/0$ و $-1/0$ باشد که اولی نشانگر همخوانی کامل مثبت و ضریب صفر نشانه ناهمخوانی است. (جعفرپور، ۱۳۷۵، ص ۶۷). ضریب همبستگی انواع مختلفی دارد که در این پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و α کرونباخ استفاده خواهد شد. ضریب آلفای کرونباخ یکی از رایج‌ترین شاخص‌های سازگاری درونی است. آلفای کرونباخ برای یک طیف خوب هفت دهم یا بیشتر است. ضریب آلفای کرونباخ به تعداد آزمون هم بستگی دارد. هر چه تعداد آزمون‌ها بیشتر باشند، مقدار آلفای کرونباخ هم احتمالاً بیشتر خواهد بود. احتمال اینکه در طیف‌های کوچک (آنهايي که تعداد آزمون آنها کمتر از ۱۰ عدد است) مقدار آلفا کم باشد (حدود نیم)، زیاد است.

مقدار مناسب برای میانگین همبستگی بین آزمون‌ها را بین دو دهم تا چهار دهم دانسته‌اند. هرچه این شاخص به ۱ نزدیکتر شود به معنی همبستگی درونی بالاتر و همگن‌تر بودن پرسش‌ها خواهد بود. بدیهی است در صورت پایین بودن مقدار آلفا بایستی بررسی نمود که با حذف کدام پرسش‌ها مقدار آن افزایش خواهد یافت.

شیوه برگزاری آزمون :

این آزمون در دو مرحله جداگانه برگزار می‌شود. مرحله اول آزمون به ترتیب شامل سؤالات شنیدن، واژگان و خواندن و نوشتن است. در بخش دوم مهارت صحبت کردن مورد سنجش قرار می‌گیرد. این روند در نسخ مختلف آزمون رعایت می‌شود. در بخش صحبت کردن، مجموعه‌ای از سؤالات برای همه نسخ آزمون تألیف می‌شود. سؤالات بخش شنیدن، توانایی فهمیدن مکالمه‌های کوتاه و بلند در زبان فارسی را مورد سنجش قرار می‌دهد. این بخش شامل قسمت‌های ضبط شده‌ای خواهد بود که معمولاً شامل پرکاربردترین گفتگوهای روزانه و واژه‌ها و اصطلاحاتی است که در زبان گفتاری وجود دارد.

سؤالات بخش واژگان شامل واژه‌های ضروری، اساسی و پرکاربرد در زبان فارسی است و دانش واژگانی را مورد سنجش قرار می‌دهد.

سؤالات بخش درک مطلب توانایی خواندن و درک متن‌های کوتاه زبان فارسی را مورد سنجش قرار می‌دهد. در بخش نوشتن، توانایی آزمودنی در نوشتن نامه‌های عادی از جمله نامه درخواست و... همچنین نوشتن متنی با چند پاراگراف (حدود ۲۵۰ واژه) درباره موضوعات متداول به زبان فارسی مورد سنجش قرار می‌گیرد. در بخش صحبت کردن توانایی صحبت کردن آزمودنی درباره اطلاعات عمومی خود، صحبت درباره موضوعی خاص، بحث و استدلال شفاهی مورد سنجش قرار می‌گیرد. به شرکت‌کنندگان در دو مرحله آزمون، مدرک یا کارنامه ارائه می‌شود.

تجزیه و تحلیل نتایج آزمون

در این آزمون قبولی یا رد مورد نظر نیست. بلکه پس از شرکت داوطلب در آزمون، مطابق نمره کسب شده، سطح مهارت‌های مختلف زبانی وی مشخص خواهد شد و می‌تواند در دانشگاه‌های ایران مشغول به تحصیل شده یا اشتغال به کار کند.

نمره کسب شده براساس شیوه‌نامه‌های مهارت سنجی معتبر و رایج اکتفل (ACTFL)^۱ به شیوه زیر تفسیر می‌شود:

شود:

www.Anjomanfarsi.ir

- ۱۰ ← ۹۰-۱۰۰ عالی
- ۹ ← ۷۹-۸۹ پیشرفته سطح بالا
- ۸ ← ۶۸-۷۸ پیشرفته
- ۷ ← ۵۷-۶۷ متوسط سطح بالا
- ۶ ← ۴۶-۵۶ متوسط سطح میانه
- ۵ ← ۳۵-۴۵ متوسط سطح پایین
- ۴ ← ۲۴-۳۴ مبتدی سطح بالا

^۱. The American Council on the Teaching of Foreign Languages

۳- ← ۱۳-۲۳ مبتدی سطح متوسط

۲- ← ۱-۱۲ مبتدی سطح پایین

۱- ← ۰ عدم پاسخ به آزمون‌ها

بدین ترتیب، گستره نمره از ۲ (مبتدی سطح پایین) تا ۱۰ (عالی) است. نمره ۱ برای داوطلبی منظور می‌شود که یا در آزمون شرکت نکرده و یا به سؤال‌ها پاسخ نداده است.

منابع

- آزر می، حسین، (۱۳۷۹)، تهیه آزمون برپایه تجزیه و تحلیل و اصول آزمون‌شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی در کلاس دوم راهنمایی، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان.
- اسلامی، فرانک، (۱۳۷۹)، تهیه آزمون برپایه تجزیه و تحلیل و اصول آزمون‌شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی در حد کلاس‌های اول و دوم دبستان، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان.
- اکبری، فاطمه، (۱۳۸۷)، معرفی روش‌های ارزشیابی در آموزش زبان فارسی به خارجی‌ان، سمینار آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان، تهران: کانون زبان ایران.
- براون، اچ. داگلاس، (۱۹۸۰)، اصول یادگیری و تدریس زبان (ترجمه مجدالدین کیوانی)، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- بلوم و همکاران، (۱۳۵۵)، راهنمایی ارزشیابی تکوینی و ارزشیابی مجموعه‌ای از آموخته‌های دانش‌آموزان (ترجمه ابراهیم کظیمی)، تهران: انتشارات دانشگاه تربیت معلم.
- جعفرپور، عبدالجواد، (۱۳۷۵)، مقدمه‌ای بر آزمون‌شناسی زبان، شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
- دلاور، علی، (۱۳۸۷)، احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی، تهران: انتشارات رشد.
- زندگی، بهمن، (۱۳۸۳)، اصول و مبانی برنامه ریزی درسی آموزش زبان فارسی، تهران: دانشگاه پیام نور.
- سیف، علی اکبر، (۱۳۷۰)، اندازه‌گیری و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، تهران: انتشارات آگاه.
- -----، (۱۳۷۵)، روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، تهران: انتشارات آگاه.
- فقیه، اسماعیل، (۱۳۷۳)، راهنمای ارزشیابی زبان، تهران: انتشارات دانشگاه الزهرا.
- مشایخی، مژگان، (۱۳۷۹)، تهیه آزمون برپایه تجزیه و تحلیل و اصول آزمون‌شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی در حد کلاس‌های سوم و چهارم دبستان، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان.
- موسوی، ثریا، (۱۳۷۹)، بررسی راه‌کارهای نظری آزمون‌های بسندگی و تهیه یک آزمون بسندگی استاندارد زبان فارسی برای غیرفارسی زبانان، شیراز: دانشگاه شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان.
- میرزایی حصاریان، محمدباقر، (۱۳۷۹)، تهیه آزمون برپایه تجزیه و تحلیل و اصول آزمون‌شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی کلاس اول راهنمایی، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان.

- هریس، دیوید پی، (۱۳۷۳)، آزمون زبان انگلیسی به عنوان زبان دوم (ترجمه علی بهرامی)، تهران: انتشارات رهنما.
- هریسون، اندرو، (۱۳۷۳)، راهنمای ارزش‌یابی زبان (ترجمه اسماعیل فقیه)، تهران: دانشگاه الزهرا.
- هیتون، ج.ب، (۱۳۷۳)، آزمون نویسی زبان انگلیسی (ترجمه سید جلیل شاهری لنگرودی)، تهران: نشر سبحان.
- والت، بلکا م، (۱۳۷۲)، آزمون در آموزش زبان (ترجمه گیتی دیهیم)، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

- Alderson, J.C. & Beretta, A., (1992), Evaluation Second Language Education, Cambridge University Press.
- Bachman, L.F. & Palmer, A., (1996), Language Testing in Practice, Oxford University Press.
- Farhadi, H. et al, (1994), Language Skills Testing from Theory to Practice, Tehran: SAMT.
- Heaton, J.B., (1985), Classroom Testing, U.S.A: Longman, Inc..
- -----, J.B., (1988), Writing English Language Tests, U.S.A: Longman, Inc..
- Lyman, H.B.,(1963), Test Scores and What they Mean, Prentice Hall, Inc..
- Madson, H.S., (1983), Techniques in Testing, Oxford University Press.
- Mehrens, A. M. & Lehmann, I.V., (1973), Measurement and Evaluation in Education and Psychology, New York: Holt, Rinehart and Winson, Inc..
- Thorandike, R.L. & Hagen, E., (1979), Measurement and Evaluation in Psychology and Education, John Wiley & Sons, Inc..
- Gronlund, N.E., (1971), Measurement and Evaluation in Teaching, New York: Mc Millan.

انجمن علمی زبان ادبی فارسی

نخستین همایش آموزش زبان فارسی

[www. Anjomanfarsi.ir](http://www.Anjomanfarsi.ir)